

**APLICAREA DISPOZIȚIILOR ART. 19 DIN LEGEA NR. 682/2002.
CONDUITA DENUNȚĂTORULUI VERSUS EFECTUAREA
ÎN CONTINUARE A URMĂRIRII PENALE FAȚĂ DE SUSPECT.
COMENTARII ASUPRA UNEI SOLUȚII RECENTE
A PRACTICII JUDICIARE**

Av. Adrian STAN
Baroul Timiș

Abstract

Judicial practice was recently faced with a difficult problem in applying the provisions for mitigating the punishment limits, provided by Law no. 682/2002 on the protection of witnesses. The denouncer, himself accused in the file where he claims the benefit of the provision, also carries out specific activities to facilitate the identification of the denounced. Specifically, it is about participating in criminal probatory proceedings where the facts for which the criminal prosecution was ordered are proven (authorized purchases of prohibited substances, technical surveillance etc.).

However, as a rule, for operative reasons, the judicial authorities do not order the further prosecution of the accused, even in the conditions where the commission of the criminal acts by him appear to be sufficiently outlined by evidence. The reason is given, we believe, by the specific of the cases handled by the specialized prosecutor's offices (in this case „anti-mafia,, prosecution office. The investigated facts lead, in a chain, to the discovery of new ones, respectively to the identification of other perpetrators. Practically, in drug-dealing affairs, from complaints concerning small quantities of prohibited substances, sometimes the sources of drug import or at least the important internal suppliers can be discovered. And it is certain that this appears as the main objective of judicial bodies with powers along these lines.

Our goal in this analyze is to analyze and comment a recent decision of Timisoara Court of Appeal, where the judges decided to apply the mitigating dispositions considering the cooperation of the denouncer, even if the prosecutor's office did not proceed to a official accusation against the indicated persons. What is more important, the conduct of the denouncer or an existing oficial accusation against the denounced?

Keywords: *denouncer, official accusation, mitigating dispositions, protection of witnesses, Law 682/2002.*

1. Argument

Practica recentă a instanțelor de judecată a fost pusă în fața unei probleme dificile de aplicare a dispozițiilor de atenuare a limitelor de pedeapsă prevăzute de Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor¹. Denunțatorul, inculpat el însuși în cauza în care invocă beneficiul sancționator al prevederii arătate, în plus față de formularea actului de sesizare a organelor judiciare, desfășoară și activități specifice de facilitare a probării activității ilicite a celui denunțat. În concret, este vorba de participarea la procedee probatorii prin care faptele pentru care s-a dispus începerea urmăririi penale *in rem* sunt dovedite (cumpărări autorizate de substanțe interzise, înregistrare în mediu ambiental etc).

Cu toate acestea, de regulă, din rațiuni mai degrabă de ordin operativ decât procesual penale, organul judiciar nu dispune efectuarea în continuare a urmăririi penale față de suspect, chiar și în condițiile în care săvârșirea faptelor de către acesta din urmă apare ca suficient conturată probator. Motivul este generat, credem, de specificul cauzelor instrumentate de parchetele specializate (în speță DIICOT), în care de cele mai multe ori faptele cercetate inițial conduc, în lanț, la descoperirea unora noi, respectiv la identificarea altor făptuitori decât cei inițial vizati. Practic, de la denunțuri ce privesc cantități reduse de substanțe prohibite, uneori se pot descoperi sursele de introducere în țară sau măcar furnizorii importanți interni. Și este de înțeles că acesta apare ca obiectivul principal al organelor judiciare cu atribuții pe această linie.

Amânarea momentului atribuirii calității de suspect are o serie de consecințe ce, e drept, favorizează autoritățile în desfășurarea anchetei și este determinat de alegerea datei operative a ridicării suspectilor cu mandate de aducere și a efectuării perchezițiilor domiciliare la locuințele acestora. Este evident că, în cel mai scurt timp după atribuirea acestei calități, persoana ar trebui să fie citată de către unitatea de parchet sau, cum de fapt cel mai frecvent se întâmplă, adusă silit cu mandat în fața acesteia. De la acel moment, activitățile de supraveghere tehnică în ființă vor fi practic lipsite de utilitate, deși, uneori, vor continua până la încetarea duratei pentru care fuseseră dispuse. Chiar dacă urmărirea penală poate continua o bună perioadă de timp și își va păstra caracterul nepublic de principiu, activitatea se va limita în principal la audieri de persoane, efectuarea de rapoarte de constatare, expertize ori percheziții informatice asupra mijloacelor de stocare.

Revenind, totuși, dacă denunțatorul a realizat ceea ce-i pretinde textul de lege și ce practic depindea de el, îi poate fi imputată alegerea momentului operativ de către organele judiciare, astfel încât să nu beneficieze în final de efectele conduitei sale? Înalta Curte de Casație în decizia HP nr. 79/2021 pare că răspunde afirmativ, însă unele decizii salutare ale instanțelor dau prevalență în mod echitabil atitudinii denunțatorului, singura realmente relevantă în situații de acest gen. Ne vom opri asupra unei astfel de decizii recente a Curții de Apel Timișoara.

¹ Republicată în Monitorul Oficial cu numărul 288 din data de 18 aprilie 2014.

2. Dispozitivul hotărârilor analizate

Prin sentința penală din 21.04.2022, pronunțată de Tribunalul Timiș, în temeiul art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000, cu aplicarea art. 396 alin. (10) Cod procedură penală, s-a dispus condamnarea inculpatului la o pedeapsă de: 4 (patru) ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de droguri de risc și mare risc, cu executare în regim de detenție.

În cursul cercetării judecătorești desfășurate în fața primei instanțe, s-a dispus emiterea unei adrese către DIICOT Serviciul Teritorial Timișoara, cu solicitarea de a se preciza dacă inculpatul poate beneficia de prevederile art. 19 din Legea nr. 682/2002 sau de dispozițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000.

Prin referatele din data de 14.03.2022, respectiv din data de 31.03.2022 emise de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție-Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism - Serviciul Teritorial Timișoara s-a învederat faptul că inculpatul nu poate beneficia de prevederile art. 19 din Legea nr. 682/2002 sau de dispozițiile art. 15 din Legea nr. 143/2000.

De precizat că motivul pentru care unitatea de parchet a considerat că, în speță, nu ar fi aplicabile dispozițiile de reducere a limitelor de pedeapsă sunt acelea că nu a fost dispusă în continuare efectuarea urmăririi penale față de persoanele cercetate în cauză. Cu toate acestea, s-a precizat că inculpatul a formulat denunț și s-au realizat activități de cumpărare de droguri de către denunțatorul-inculpat.

Prin decizia nr. 728 din 15 iulie 2022, Curtea de Apel Timișoara, în baza art. 421 pct. 2 lit. a) Cod procedură penală, a admis apelul declarat de inculpatul împotriva sentinței penale pronunțate de Tribunalul Timiș, a desființat sentința apelată și, rejudecând:

- a reținut aplicabilitatea prevederilor art. 19 din Legea nr. 682/2002 în sarcina inculpatului;

- a redus de la 4 (patru) ani închisoare la 3 (trei) ani închisoare pedeapsa aplicată inculpatului pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de droguri de mare risc în formă continuată (3 acte materiale) prevăzută de art. 2 alin. (2) din Legea nr. 143/2000, cu aplicarea art. 35 alin. (1) Cod penal, rap. la art. 19 din Legea nr. 682/2002 și art. 396 alin. (10) Cod procedură penală;

- în baza art. 91 Cod penal a dispus suspendarea sub supraveghere executarea pedepsei de 3 ani închisoare aplicată inculpatului pe o perioadă de 4 ani, termen de supraveghere stabilit în condițiile prevăzute de art. 92 Cod penal.

3. Dispoziții legale incidente, hotărâri prealabile și decizii ale Curții Constituționale

Potrivit art. 19 din Legea nr. 682/2002:

„Persoana care are calitatea de martor, în sensul art. 2 lit. a) pct. 1 și care a comis o infracțiune gravă, iar înaintea sau în timpul urmăririi penale ori al judecării denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit astfel de infracțiuni beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege”.

Prin decizia nr. 67/2015², Curtea Constituțională admite excepția de neconstituționalitate și constată că soluția legislativă reglementată de art. 19 din Legea nr. 682/2002 care exclude de la beneficiul reducerii la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege persoana care are calitatea de martor, în sensul art. 2 lit. a) pct. 1 și care nu a comis o infracțiune gravă este neconstituțională

Prin considerentele deciziei HP nr. 3/2018³, s-a arătat:

„Categorica cerințelor ce țin de conduita beneficiarului efectelor cauzei legale de reducere a pedepsei subsumează, pe de o parte, formularea, de către martorul participant la o infracțiune, a unui denunț împotriva altor persoane care au săvârșit infracțiuni grave și, pe de altă parte, facilitarea, de către același martor denunțător, a identificării și tragerii la răspundere penală a persoanelor denunțate. Ambele cerințe au caracter cumulativ, simplul denunț formulat de persoana prevăzută la art. 2 lit. a) pct. 1 din Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor, republicată, neurmat de o atitudine activă de facilitare a identificării persoanelor denunțate și tragerii lor la răspundere penală, fiind insuficient pentru valorificarea beneficiului consacrat de art. 19 din Legea privind protecția martorilor, republicată.

În fine, recunoașterea efectelor cauzei de atenuare analizate reclamă intervenirea unei atitudini active a martorului, concretizată atât în denunțarea, cât și în facilitarea tragerii la răspundere penală a altor persoane, cel mai târziu până la data judecării definitive a cauzei având ca obiect infracțiunea comisă de martorul însuși. Legea stabilește, astfel, un reper temporal maximal, denunțul și colaborarea celui interesat putând interveni în orice alt moment anterior, fără a avea relevanță dacă el este plasat «înaintea urmăririi penale», «în timpul urmăririi penale» sau «în timpul judecării»”.

Prin Decizia nr. 79/2021⁴, Înalta Curte de Casație și Justiție stabilește că aplicarea beneficiului dispozițiilor art. 19 din Legea nr. 682/2002 față de inculpatul care are calitatea de denunțător într-o cauză penală este condiționată de continuarea urmăririi penale *in personam* în cauza în care acesta are calitatea de martor denunțător, condiție necesară, dar nu suficientă, instanța urmând a evalua întrunirea cumulativă a condițiilor de aplicare a textului.

² Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 185 din data de 18 martie 2015.

³ Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 327 din data de 13 aprilie 2018.

⁴ Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 96 din data de 31 ianuarie 2022.

Se arată prin considerente că:

„Legiuitorul nu stabilește o obligație de rezultat în sarcina denunțatorului, aceea de a indica probe relevante ori suficiente, părțile au dreptul de a propune organelor judiciare administrarea de probe, însă sarcina probei aparține, în ceea ce privește acțiunea penală, în principal, procurorului.

Independent de definiția legală a denunțului sau de sarcina probei în exercitarea acțiunii penale, pentru incidența cauzei legale de reducere a pedepsei, denunțatorul trebuie să justifice, suplimentar, o anumită conduită caracterizată prin cooperare judiciară. Faza procesuală necesară pentru a valida conduita beneficiarului denunțului și a genera incidența cauzei de reducere a pedepsei este începerea urmăririi penale în personam. După acest moment al identificării făptuitorului și atragerii sale în procedura judiciară:

- revine organului judiciar obligația legală de a strânge și administra suficiente probe, din perspectivă cantitativă și calitativă (art. 5 și 306 din Codul de procedură penală), pentru a translata cauza în următoarele faze procesuale, punerea în mișcare a acțiunii penale, emiterea actului de sesizare [art. 309 și art. 327 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală];

- se pot exercita drepturile procesuale de către făptuitor cu posibilitatea dovedirii unui caz de stopare ori stingere a acțiunii penale în persoana sa (de exemplu, lipsa vinovăției, lipsa autorizației, intervenția prescripției ori a unui caz de nepedepsire), ori poate interveni un astfel de caz independent de voința acestuia (de exemplu, cauza de deces, act de clemență).

Translatarea momentului către începerea urmăririi penale în rem ar presupune că orice denunț ce a generat începerea urmăririi penale față de faptă este apt a atrage aplicarea cauzei legale de reducere a pedepsei. Această interpretare neagă condiția subsecventă referitoare la conduita beneficiarului cauzei legale referitoare la facilitarea identificării și tragerii la răspundere penală a altor persoane.

Tragerea la răspundere penală este un concept ce nu poate fi definit ori înțeles decât în condițiile existenței făptuitorului și participării sale în procesul penal. Ca urmare, sintagma «facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală» implică o procedură desfășurată față de făptuitor.

Sintagma analizată leagă particulele componente prin conjuncția copulativă «și», astfel că interpretarea gramaticală conduce la aceeași concluzie a necesității unei proceduri desfășurate față de făptuitor, nefiind suficientă doar identificarea sa.

Începerea urmăririi penale în personam este momentul procesual ce atestă identificarea făptuitorului și atragerea în procesul penal în scopul stabilirii răspunderii penale. Stabilirea unui unic și cert moment procesual al urmăririi penale (în cercetarea declanșată prin denunț) asigură egalitatea în fața legii și predictibilitatea actului de justiție în situația aplicării normei evaluate, lăsând judecătorului analiza condițiilor de fond. Existența stadiului procesual necesar în cauza declanșată prin denunț nu exclude sarcina probei cu privire la conduita denunțatorului.

Interpretarea restrictivă, ce presupune deplasarea reperului către momente procesuale ulterioare, echivalează cu o excludere sau restrângere a incidenței aplicării textului, iar interpretarea extensivă, ce presupune deplasarea reperului către momentul procesual

anterior, începerea urmăririi penale in rem, echivalează cu modificarea textului prin înlăturarea condiției facilitează tragerea la răspundere penală a altor persoane.

Determinarea sferei de aplicabilitate a normei analizate presupune decelarea voinței legiuitorului cu ajutorul interpretării, fără a se putea genera un mecanism pentru evaluarea activității procurorului de caz sub aspectul intervalului util începerii urmăririi penale in personam.

Ca urmare, pentru incidența cauzei legale de reducere a pedepsei prevăzute de art. 19 din Legea nr. 682/2002 este suficientă începerea urmăririi penale in personam, nefiind necesară tragerea la răspundere penală a persoanei denunțate, respectiv pronunțarea unei soluții de condamnare, dar nici emiterea actului de sesizare ori a ordonanței de punere în mișcare a acțiunii penale”.

Legat de momentul efectuării în continuare a urmăririi penale față de suspect, în decizia nr. 222/2017⁵ Curtea Constituțională a punctat:

„Reglementarea etapei urmăririi penale in rem garantează caracterul echitabil al desfășurării urmăririi penale, astfel încât orice acte de cercetare să se desfășoare într-un cadru procesual și nicio persoană să nu fie pusă sub acuzație în lipsa unor date sau probe din care să rezulte indicii rezonabile că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală. În ceea ce privește intervalul de timp ce separă momentul începerii urmăririi penale in rem de momentul începerii urmăririi penale in personam, Curtea a constatat că acesta nu este strict și expres determinat de dispozițiile Codului de procedură penală.

Cu toate acestea, dispoziția procesual penală precizează că procurorul dispune ca urmărirea penală să se efectueze în continuare față de o persoană când din datele și probele existente în cauză rezultă indicii rezonabile că aceasta a săvârșit fapta pentru care s-a început urmărirea penală.

Astfel, procurorul este obligat ca, în momentul în care există indicii rezonabile că o persoană a săvârșit fapta pentru care s-a început urmărirea penală, să dispună continuarea urmăririi penale față de acea persoană. Aceasta rezultă din folosirea de către legiuitor a verbului la modul imperativ «dispune», iar nu «poate dispune», astfel încât nu se poate interpreta că există o facultate a procurorului de a amâna momentul începerii urmăririi penale in personam până la realizarea probațiunii necesare pentru punerea în mișcare a acțiunii penale și dispunerea directă a acestei măsuri”.

4. Argumentele principale ale deciziei Curții de Apel

Criticând modalitatea în care prima instanță a analizat incidența cauzei de atenuare a limitelor de pedeapsă, Curtea de Apel Timișoara a arătat că:

„Judecătorul fondului nu a analizat denunțurile formulate de inculpat și nu a solicitat relații suplimentare cu privire la actele de urmărire penală efectuate în cauză, cu nescotirea deciziei nr. 79/2021 din 18 noiembrie 2021 a Înaltei Curți de Casație și Justiție-completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală publicată în Monitorul Oficial al României nr. 96 din 31.01.2022.

⁵ Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 514 din data de 4 iulie 2017.

Omissionea instanței de fond a fost suplinită de instanța de apel care a solicitat DIICOT-Serviciul Teritorial lămuriri suplimentare, iar prin referatul din data de 16.06.2022 s-au comunicat că urmare a denunțurilor formulate de inculpat s-au înregistrat dosarele penale nr.##### și ##### ce vizează persoane cu preocupări pe linia traficului de droguri, fila 24 dosar instanță.

Denunțurile formulate de inculpat au dus la efectuarea următoarelor acte de urmărire penală: începerea urmăririi penale pentru săvârșirea infracțiunii de trafic de droguri de risc prevăzută de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000, emiterea ordonanțelor de delegare a organelor judiciare din cadrul DIICOT- Serviciul Antidrog din data de 18.01.2022, emiterea ordonanțelor de folosire în cauză a unui investigator sub acoperire, colaborator sub acoperire, emiterea ordonanței de autorizare cumpărare de substanțe aflate sub incidența legii 143/2000, cumpărarea a două probe de droguri de risc în datele de ##### și #####, autorizarea mandatelor de supraveghere tehnică, acte față de care Curtea apreciază că în cauză devin evident incidente dispozițiile art. 19 din Legea nr. 682/2002, cu corecturile de constituționalitate aduse prin Decizia nr. 67/2015 a Curții Constituționale a României, conform cărora «Persoana care are calitatea de martor, în sensul art. 2 lit. a) pct. 1 și care a comis o infracțiune gravă, iar înaintea sau în timpul urmăririi penale ori al judecării denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit astfel de infracțiuni beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege».

Din economia textului rezultă că, din rațiuni de a asigura descoperirea infracțiunilor grave, legiuitorul a înțeles să confere persoanei care are calitatea de martor în sensul art. 2 lit. a) pct. 1 din lege și care a comis o infracțiune, în ipoteza în care denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni grave, beneficiul unei cauze de reducere la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.

Sintagma «denunță și facilitează tragerea la răspundere penală» presupune formularea de către persoana care a săvârșit o infracțiune gravă a unui denunț prin care dezvăluie săvârșirea unei alte infracțiuni grave de către o altă persoană, ușurând și făcând posibilă tragerea la răspundere de către organul judiciar competent, a acelei persoane, pentru acea infracțiune, care, în lipsa acestui denunț ar fi rămas nedescoperită.

Dreptul inculpatului de a beneficia de dispozițiile art. 19 din Legea nr. 682/2002, care nu reprezintă o vocație, așa cum prima instanță și procurorul au considerat, ci un drept al inculpatului cu o obligație corelativă pentru organul judiciar, așa cum rezultă din analiza textului.

Analiza naturii juridice a textului art. 19 din Legea nr. 682/2002, printr-o interpretare rațional-logică conduce la concluzia că acest text are un conținut mixt, în care identificăm două categorii de norme. O primă categorie de norme sunt norme procesual penale prin care se atribuie un statut special persoanei care are calitatea de martor în sensul art. 2 lit. a) pct. 1 din Legea nr. 682/2002 și care a comis o infracțiune, în ipoteza în care această persoană denunță și facilitează astfel activitatea de tragere la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni grave.

Cea de-a doua categorie de norme, introdusă prin același text, sunt norme de drept penal prin care se acordă unei astfel de persoane, beneficiul unei cauze legale de reducere la

jumătatea limitelor pedepsei prevăzute de lege. Sintagma «denunță și facilitează tragerea la răspundere penală» presupune obligații specifice pentru cei doi subiecți la care se referă textul de lege.

Pentru infractorul devenit denunțator, textul presupune obligația de a dezvălui înainte sau în timpul urmăririi penale sau al judecării săvârșirea unei infracțiuni de către o altă persoană și de a ușura, astfel, obligația organului de urmărire penală de a descoperi la timp și în mod complet faptele ce constituie infracțiuni și de a înlesni astfel activitatea de tragere la răspundere penală a acestor persoane, care, în lipsa denunțului, ar fi rămas nedescoperite.

Pentru organul de urmărire penală, aceeași sintagmă «denunță și facilitează tragerea la răspundere penală» presupune obligația de a examina și verifica datele și informațiile denunțului și atunci când se constată că acesta îndeplinește condițiile prevăzute de lege și nu există vreunul din cazurile care împiedică exercitarea acțiunii penale prevăzute de art. 16 alin. (1) din Codul de procedură penală dispune începerea urmăririi penale privitor la faptă, conform art. 305 alin. (1) din Codul de procedură penală.

A pretinde că prin art. 19 din Legea nr. 682/2002, legiuitorul a urmărit să atribuie acest beneficiu de cauză de reducere a limitelor legale de pedeapsă, doar în cazul în care, pe baza denunțului formulat, s-a ajuns la întocmirea rechizitoriului, sau mai mult, la condamnare, înseamnă a ignora rațiunea avută în vedere de legiuitor prin introducerea acestui text de lege și totodată a condiționa acordarea beneficiului denunțatorului, de realizarea unor acte procesuale penale care revin numai organului judiciar și care nu depind de posibilitățile denunțatorului. În cazul în care voința legiuitorului ar fi fost aceea de a acorda acest beneficiu doar în cazul în care denunțul a fost urmat de rechizitoriu sau de condamnare, apare evident și logic că legiuitorul ar fi formulat în mod expres această condiție, ceea ce însă legiuitorul nu a prevăzut pentru că nu a avut în vedere și nu a urmărit o asemenea interpretare.

La aceeași concluzie că pentru a atribui denunțului formulat efectele de cauză legală de reducere la jumătate a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege este suficient ca denunțul să conțină datele necesare care să determine începerea urmăririi penale de către procuror, se ajunge și dacă avem în vedere că procurorul, după terminarea urmăririi penale, are posibilitatea de a nu întocmi rechizitoriu, ci de a dispune renunțarea la urmărire penală, conform art. 318 din Codul de procedură penală.

Tot așa, la aceeași concluzie se ajunge și în cazul în care procurorul nu întocmește rechizitoriu pentru infracțiunea gravă denunțată pentru că intervine decesul inculpatului, autor al infracțiunii grave denunțate sau intervine amnistia infracțiunii grave și procurorul dispune clasarea.

Așadar, analizând conținutul adresei D.I.I.C.O.T. – Serviciul Teritorial #####, Curtea de Apel constată că denunțul formulat de inculpat a condus la efectuarea a două cumpărări autorizate de droguri, împrejurarea că nu s-a început urmărirea penală în personam și nu a fost trimisă în judecată persoana sau persoanele de la care s-au făcut cumpărările nu este imputabilă inculpatului și nu poate reprezenta un motiv pentru a nu-i aplica articolul 19 din Legea nr. 682/2002.

Intenția legiuitorului la momentul incriminării dispoziției menționate nu a fost aceea de a lăsa la latitudinea procurorului sau organului de urmărire penală beneficiul aplicării

dispoziției de reducere a pedepsei prin efectuarea actului de începere a urmăririi penale in personam, ci de a îi oferi posibilitatea inculpatului acuzat de săvârșirea unor infracțiuni de a aduce la cunoștința organelor judiciare alte activități ilicite grave. Inculpatul a adus la cunoștința organelor judiciare o infracțiune în domeniul traficului de droguri, dovadă că s-au realizat și două cumpărări de la persoane determinate, iar neînceperea urmăririi penale in personam se datorează atitudinii organelor de urmărire penală și nu este o cauză ce trebuie imputată inculpatului al cărui rol nu este de a efectua acte de urmărire penală în locul organelor judiciare competente să facă acest lucru. Curtea apreciază că inculpatul a depus toate diligențele pentru a denunța fapte ilicite dovadă și adresa amintită mai sus în care este consemnată materializarea activității de cumpărare de droguri.

Concluzionând, Curtea constată că inculpatul beneficiază de prevederile art. 19 din Legea 682/2002, urmând a se proceda la o nouă individualizare a pedepselor”.

5. Comentariu

Considerăm că decizia mai sus sintetizată procedează într-o manieră corectă la interpretarea voinței legiuitorului și deopotrivă a Completului pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, exprimată prin Decizia nr. 79/2021.

Cauza de reducere a limitelor de pedeapsă în discuție este cu certitudine o opțiune de politică penală a statului, prin care este recompensată atitudinea *post-delictum* de ajutor, de cooperare cu autoritățile în sensul tragerii ulterioare la răspundere a altor făptuitori. Blamate uneori, apreciate în alte dăți, aceste dispoziții sunt întâlnite în toate sistemele de drept, iar rațiunea principală a instituirii lor este dată de dificultatea probării în general a infracțiunilor din sfera criminalității organizate.

În opinia noastră, deși, potrivit dispozitivului, completul Înaltei Curți pare că impune în mod necesar – pentru reținerea dispozițiilor art. 19 din Legea nr. 682/2002, efectuarea în continuare a urmăririi penale față de suspect în cauza nou formată, urmare a denunțului, la o analiză mai atentă a considerentelor hotărârii, aspectele apar nuanțate.

Curtea, astfel, contestă numai imposibilitatea acordării beneficiului sancționator ca urmare a formulării unui denunț, în cazul în care nu se efectuează activități coroborate de facilitare a identificării celor denunțați (cazul denunțătorului necooperant) și deopotrivă fără a se dispune efectuarea urmăririi penale *in personam*.

Există în practică o serie de situații atipice în care persoana formulează denunț, se dispune începerea urmăririi penale, iar organele judiciare, fără vreo contribuție suplimentară a denunțătorului dispun efectuarea urmăririi penale față de suspect, pun în mișcare acțiunea penală și emit act de sesizare. Cooperarea este o alegere, nu o obligație. Dat fiind că nu a realizat activități concrete în sensul celor arătate în decizia HP nr. 3/2018, denunțătorul nu va beneficia de cauza de reducere a limitelor pedepsei, ci eventual va păstra calitatea de martor.

Este evident că un tipar al acestor situații este dificil de formulat, fiecare cauză prezentând elemente de specificitate. În unele dosare, denunțatorul realizează în plus față de denunțul scris anumite activități care ajută la identificarea persoanei denunțate (de exemplu, comunicări electronice cu aceasta), însă acestea nu relevă probe care ar fi rezonabil suficiente pentru a se proceda la atribuirea calității de acuzat.

A contrario, efectuarea de cumpărări autorizate de droguri de către denunțator, urmată de întocmirea unui proces-verbal, respectiv de expertizarea substanțelor și de reaudierea martorului, constituie procedee probatorii considerate, de regulă, suficiente chiar și pentru condamnare, cu atât mai mult pentru atribuirea calității de suspect.

După cum, opinăm, în mod judicios a analizat Curtea de Apel, discuția aplicării sau nu a dispoziției de atenuare trebuie să graviteze în jurul conduitei denunțatorului, iar nu a autorităților. O spune și Decizia 79/2021, oarecum voalat: „Determinarea sferei de aplicabilitate a normei analizate presupune decelarea voinței legiuitorului cu ajutorul interpretării, fără a se putea genera un mecanism pentru evaluarea activității procurorului de caz sub aspectul intervalului util începerii urmăririi penale *in personam*”.

De la caz la caz, apreciem că instanțele de judecată, singurele în sistemul judiciar român apte a realiza tragerea la răspundere penală a persoanelor acuzate de săvârșirea unor infracțiuni, trebuie să efectueze în cercetarea judecătorească verificări concrete și efective, solicitând unităților de parchet relații privitor la actele de urmărire penală efectuate urmare a denunțului formulat de inculpat.

Dacă aceste activități sunt efectuate prin participarea denunțatorului și ar avea aptitudinea, prin ele însele sau chiar coroborat cu alte probe, să conducă la transgresarea în fazele următoare a anchetei, beneficiul sancționator arătat s-ar impune să fie acordat, chiar dacă procurorul nu a întocmit ordonanța de efectuare în continuare a urmăririi penale *in personam*.

Este cert că a lăsa aplicarea acestui beneficiu la dispoziția parchetului ce efectuează urmărirea penală în acea cauză excedează voința legii și, deopotrivă, cea a completului Înaltei Curți de Casație și Justiție.

După cum s-a observat, dispoziția de la art. 19 al Legii 682/2002 este preponderent una de drept material, cuprinzând însă și norme procedurale, iar aplicarea legii în înfăptuirea justiției penale este un atribut al instanțelor judecătorești. Numai instanța are prerogativa a evalua dacă o anumită conduită, coroborată cu elemente probatorii ar fi aptă să „recompenseze” denunțatorul pe planul sancțiunii ce-i va fi aplicată. Acesta a realizat ceea ce era necesar, pașii ulteriori rămânând o chestiune ce intră în evaluarea organelor de urmărire penală sub aspectul momentului de efectuare, iar inculpatul-denunțator se află în aceeași situație cu cel care a efectuat aceleași activități, însă organele de urmărire penale au manifestat diligență sporită.